

回向

回

向

Juni 1995

Nr 65

Centrum voor Shin-Boeddhisme v.z.w.

Pretoriastraat 68
B-2600 Antwerpen-Berchem

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT
ISSN : 1370-0243

Afgiftekantoor : 2600 Berchem 1

I n h o u d

Editoriaal : Naar de mond praten ?	1
T.Arai : De Grote Aardbeving en de Dharma	4
A.Jedrzejewska : Heeft de mens een vrije wil ?	6
K.Tanaka : Antwoord op de Kritiek door de paus	12
Shak Koh-Ken : Levensgelijkheid in ons milieu	14
Jikoji-Nieuws	18

Eindredactie : Sh.A.Peel

Het Centrum voor Shin-Boeddhisme v.z.w. en de Shin-Tempel JIKOJI erkennen de spirituele en morele autoriteit van de Jôdo-Shinshû Hongwanji-ha (Kyoto) in de personen van Hoofdabt Go-Monshu Koshin Ohtani en van Ere-Hoofdabt Zenmon Kosho Ohtani, maar zijn voorts organisatorisch en financieel autonoom. Hun werking is dus afhankelijk van uw medewerking, uw waardering en uw steun.

Onze bankrekening (voor België) is 408-2066511-88, op naam van Centrum voor Shin-Boeddhisme v.z.w., 2600 Berchem-Antwerpen. Voor Nederland en buitenland, bij voorkeur op postgiro 000-0173766-39, op naam van A.Peel, B-2600 Berchem-Antwerpen, België.

EDITORIAAL

Naar de mond praten ?

De boeddhistische "regels van moraliteit", de *pañca-sila*, leveren meestal moeilijkheden op, zoals men maar al te duidelijk ervaart : zich onthouden van te doden, van te nemen wat niet gegeven wordt, van ongepast woordgebruik, van ongeoorloofde sexualiteit, van bedwelmende middelen...

Dat klinkt allemaal erg mooi, erg *zedelijk*... maar wat blijft ervan over in de harde praktijk van ons bestaan ?

En zeker wanneer er *van de andere kant* gebruik wordt gemaakt als een argument, als een gesprekswapen. De boeddhist moet immers "braaf zijn", steeds vreedevol glimlachend, zonder enige agressiviteit, met vreugde alles aanvaardend, alles incasserend.

Het spreekt vanzelf dat zo'n suf-maar-eerbaar beeld volkomen vervalst is. Men kan uit het leven van Boeddha Gautama genoeg voorbeelden aanhalen van een besliste niet-makheid, van kritiek, zelfs van polemieken ook wanneer deze niet door afkeer of haat gedragen wordt. En zie eens naar Bodhidharma en de andere Ch'an-meesters; lees de tractaten van Nichiren Shonin, de brieven van Rennyo, ga de *myokonins* eens na.

En neem Shinran Shonin als voorbeeld : Mattosho¹ is een reeks van protestbrieven, Tannisho² is vaak harde kritiek.

Amicus Plato, sed magis amica veritas...

Deze bedenkingen moeten me van het hart bij het nabeschouwen van de vele cursussen, lezingen en interviews die de laatste maanden in Jikoji en elders op zoveel plaatsen gegeven werden. Immers : in hoeverre mag of moet de spreker, de boeddhistische dus "brave" spreker argumenteren, weerleggen, discussiëren, bekritisieren, polemiseren - en dit in functie van zijn publiek ?

1 verschenen in Eko.

2 in vertaling verschenen bij De Simpele Weg.

In hoeverre mag/kan/moet hij rond een boeddhistische pot draaien, of met twee tongen praten omdat hij geen harde taal wil gebruiken ?

Anders gezegd : in hoeverre moet iemand die een uitleg geeft, openbaar of privé, beantwoorden aan het beeld dat de niet-boeddhist zich van de "boeddhist" vormt ? Bovendien komt daarbij vaak dat de zg. toehoorder in feite niet altijd komt om te luisteren, maar om zelf te spreken, om zich waar te maken, om zijn ik-zegje te hebben.

Zo zijn er b.v. dames die absoluut zichzelf willen tastbaar maken als gloeiende feministen en dat verwoorden in vragen als *wat is de positie van de vrouw in het boeddhisme* ? en daarbij meteen uitpakken met de minderwaardige situatie van de vrouw in India. En zo zijn er b.v. christenen die per se willen dat het boeddhisme *eigenlijk* niet verschilt van het christendom en dat de boeddhisten *eigenlijk* verkapte christenen zijn... Meestal komen dergelijke opmerkingen van mensen die niet veel van de zaak afweten. Ik herinner me een lezing jaren geleden, waarbij de spreker, een Vlaamse moslim, giftig geconfronteerd werd met het type-verwijt van de hoofddoek; daarbij bleek dat de "vraagsteller" verder niets van de islam afwist, zelfs niet eens de Vijf Pijlers. Even simplistische reacties hoort men uit de mond van toeristen die 14 dagen in Thailand hebben doorgebracht en meteen weten dat de boeddhisten afgoden-aanbidders zijn "want we hebben het zelf gezien" ...

In dergelijke situaties is het meestal moeilijk als boeddhist de juiste toon te vinden, de juiste attitude aan te nemen. Er is weliswaar die sila van het juiste woordgebruik... maar we zijn (nog) geen Boeddha, enkel wat *bombu's* die (gelukkig !) beseffen dat ze *bombu* zijn, dwaze wezens...

Maar moet ik dan een 'pro-life'-fanaat écht zeggen dat abortus een absolute moord is, en aan een baas-in-eigen-buik-aanhanger toegeven dat vruchtafdrijving de oplossing kan zijn ? Moet ik aan de katholiek zeggen dat men zonder problemen tegelijkertijd christen én boeddhist kan zijn, - en met een humanist meepraten dat het boeddhisme een atheïsme is ?

Of mag ik mijn mannetje staan en dan toch waar nodig en nuttig tegen de opvattingen van mijn gesprekspartner ingaan ? Ook al is het mijn lief, mijn ouder, mijn leraar, mijn student ?

Ik geloof echt van wel. De Leer van de Boeddha is een Leer van de Middenweg : bij de discussie ergens tussen de uitersten van toegeeflijkheid en weerbarstigheid. Ook bij het "juiste woordgebruik". Immers niet het discussiëren zelf, het "gelijk-krijgen", het gevoel van verbale overwinning is van belang.

Wat boeddhistisch gezien van belang is, is dat men niet uit haat en met haat praat om de ander *eronder te krijgen*. Boeddhistisch kan, moet men recht-door-zee spreken over de inhoud van de Leer.

Of zwijgen, weigeren nutteloze disputen aan te gaan die niemand rijker maken. Zoals Shinran het aanraadt : daar waar geruzied wordt, weggaan.

Diezelfde houding van relativering gaat ook op niet enkel voor het juiste woordgebruik, maar even goed voor de andere vier sila's. En men onderstreept, voor zichzelf in de eerste plaats, de diepe ernst van het "*ik neem mij voor mij te onthouden van...*" En men bedenke dat deze moraliteit in de eerste plaats gericht is op het samenleven van alle wezens, en zonder dat men er al te veel transcendentie in gaat zoeken.

Want het allerbelangrijkste, shinjin, het Ware Gemoed van Vertrouwen is niet verschillend van het Boeddha-Gemoed dat Oneindig Wijsheid/-Mededogen is : ongehinderd noch door sila noch door niet-sila.

Namu Amida Butsu.

Shitoku

DE GROTE AARDBEVING EN DE DHARMA

Toshikazu Arai
(Osaka, Japan)

De hele wereld weet het : er was in en rond de steden Kobe en Osaka, om 5:46 u. 's morgens op 17 januari 1995, een vreselijke aardbeving. Meer dan 5.000 inwoners verloren er het leven en er waren meer dan 300.000 daklozen. Mijn familie en ikzelf bleven gespaard en de meeste mensen rondom ons leven een ogenschijnlijk normaal leven. Nochtans zal het vage gevoel van hulpeloosheid nog een tijd lang blijven hangen in de geest van heel wat mensen die bij deze aardbeving betrokken waren. Toch meen ik dat er aan deze natuurramp toch een lichtende kant is : ze heeft ons opnieuw bijgebracht wat het betekent arm, hongerig, dorstig en behoeftig te zijn. Het Japanse volk, als een van de rijkste naties ter wereld, heeft zijn welvaart als een vaste waarde gezien en de bevolking was daardoor bewust of onbewust, arrogant geworden.

Een ander resultaat van de aardbeving is dat ze in ons opnieuw het gevoel van vergankelijkheid versterkt heeft. De aardbeving had plaats juist na het nieuwjaarsverlof, tijdens hetwelk de meerderheid van de Japanners - met uitzondering van diegenen die de Leer van de Boeddha ernstig nemen - zich begeven naar de Shinto-schrijnen om er te bidden voor welvaart en gezondheid tijdens het komende jaar.

Maar de aardbeving heeft ons hardhandig bijgebracht dat er niets is dat blijvend is en dat niets verloopt volgens onze verwachtingen en berekeningen. Zelfs bij onze pogingen anderen te helpen kunnen we niet ontkomen aan het aanvoelen van onze beperkingen, beperkingen die oprijzen vanuit onze diep wortelende ik-gerichtheid. Inderdaad : deze grote ramp heeft ons aangetoond dat de Leer van de Boeddha juist is.

In de loop der dagen ben ik aan het nadenken gegaan over de betekenis van karma. Ik kan er niet toe komen dat iemands ongeluk het resultaat is van zijn/haar karma. Dat is een foutieve bewering van heel wat Japanse boeddhisten. Ik spreek hier over karma zoals gezegd in die befaamde passage uit Tannisho : *Als de karmische oorzaak ons ertoe aanzet, dan kunnen we om 't even welke soort daad verrichten.*

Ik geloof niet dat Moeder Aarde enige vijandschap had ten opzichte van de bewoners van Kobe en Osaka, maar gewoon de aardbeving wel moest veroorzaken als gevolg van haar eigen karmische omstandigheden die tot rijping waren gekomen. Moest de aarde tot enige emotie in staat zijn, ze zou huilen en vergiffenis vragen voor de verwoestingen die ze aangericht heeft. Maar ze kon niet anders handelen onder de druk van de opgestapelde seïsmische energie.

Ook ik kan dingen doen gewoon uit gewoonte of behoefte en daarbij zonder het te weten of te willen andere wezens schade berokkenen. Dat is immers de realiteit van een *bombu*, een gewoon, onverlicht persoon wiens handelingen gericht worden door zijn vroegere karma.

En zoals er niemand is om aan de aarde de schuld te geven van de verwoesting, zo word ook ik door de bron van het Mededogen vrijgesproken voor wat ik gezegd en gedaan heb.

Het is onmogelijk het algemene gevolg van de aardbeving te ramen of te voorspellen, maar het feit dat zovele mensen van binnen en buiten Japan hulp willen bieden aan diegenen die het zwaarst getroffen zijn geworden, dat geeft ons toch ook een gevoel van dankbaarheid en van vertrouwen in de mensheid.

HEEFT DE MENS EEN VRIJE WIL ?

Myoshu Agnes Jedrzejewska

Men ziet meer dan eens vreemdelingen die aangetrokken door de Buddha-Dharma deelnemen aan Engels-Amerikaanstalige Jodo-Shinshu erediensten in Japan. Het mag mij van het hart dat ik me dan meestal onconfortabel voel, net zoals zovele Westerlingen met een Europese achtergrond. Ik weet hoe het overkomt wanneer we verzocht worden op te staan en te herhalen dat we bidden tot "Lord Buddha" en dat we de Leer huldigen die zo diep is. Maar feitelijk zien we geen behoefte tot "iemand" te bidden en in die eredienst is er niets dat we erg "diep" kunnen noemen. We zijn veeleer verbaasd de nabootsing van een christelijke (protestantse...) eredienst aan te treffen in een boeddhistische tempel. En we zijn ontgoocheld door de taal die suggereert dat we hier niets nieuws kunnen leren. Het is immers zó dat, wanneer we tot het boeddhisme gekomen zijn, het ons verveelt nog steeds te moeten horen praten over "verlossing", over "zaligheid in het hiernamaals" en het GELOOF dat men van ons verwacht.

Gedurende onze doortocht doorheen het christendom hebben we daar immers genoeg over gehoord, en nu interesseert dat ons niet. Zo komt het dat we in die nep-erediensten het gevoel krijgen onze tijd te verspillen. En dat is de indruk die we krijgen van die Engels-Amerikaanse erediensten, in Japan net als in Amerika.

Ik ben me bewust van de historische omstandigheden waardoor de Jodo-Shinshu zich aan het Westen vertoont. Ik ben me er eveneens van bewust hoe misleidend deze ongelukkige vormgeving en taal overkomt. In Europa is geen enkele regio waar getracht wordt het Buddhist English dat voorgesteld wordt door de Buddhist Churches of America te gebruiken. Ongeacht de nationaliteit staan wij, Europeanen, veel dichter bij de Japanse roots van de Jodo Shinshu dan de Amerikanen.

Wanneer men echter de gaping constateert die er bestaat tussen de Japanse en de Europese cultuur, de moeilijkheden bij het vertalen van Japans naar een westerse taal, de Japanse manier van denken die hoofdzakelijk via suggesties werkt, daar waar wij Westerlingen het duidelijk omschrijven van elke vraag- en antwoordstelling verkiezen, dan moeten we wel nadenken over de inspanningen die langs beide

kanten moeten geleverd worden. En wel om één enkele reden : de poging met elkaar de rijkste Japanse spirituele inbreng, de Jodo Shinshu, te delen met onze land- en cultuurgenoten.

Het is onmogelijk deze rijkdom te ervaren zonder enige voorbereiding, zonder enige studie of enige boeddhistische praktijk. En dit is bijzonder moeilijk zolang met het "Christianized English" blijft gebruiken dat de Jodo Shinshu letterlijk berooft van zijn oorspronkelijke schoonheid en zijn indrukwekkende kracht. Maar het is beslist de moeite waard geduldig te zijn, met meer aandacht te luisteren, ons de tijd te gunnen het boeddhisme dieper te bestuderen en erover na te denken, te leren hoe de sutra's, hoe de Naam te reciteren. En ook om dankbaarheid te betuigen. En dan is er de Nembutsu, het mediteren over de Naam, het leven in de Naam : dat is rijkdom.

In deze wereld van verwarring is het helaas zo dat niet elk boek over boeddhisme iets zegt over de Buddha-Dharma; niet elk boeddhistisch leraar, monnik of priester is een leraar van Waarheid. Om hierover in het reine te komen, zou iedereen gewoon moeten vertrouwen op de Boeddha en rechtstreeks in contact moeten komen met het Oneindige Boeddhaschap. Maar is dat mogelijk ? Ja, het is mogelijk. De Jodo Shinshu beschikt precies over de weg daartoe.

Feitelijk leert de Buddha-Dharma ons geen enkel geloof. Het boeddhisme is de religie van persoonlijke ervaring. Wij worden verondersteld de transformatie door te maken van ons gemoed in het Boeddha-Gemoed. Hiervoor geeft men ons de praktische aanwijzingen om dat te verwezenlijken. In het Japans noemt men dat Gyo en wij vertalen dat als 'Praktijk'. Men leert ons ook waarom we zouden beslissen om deze gemoedstransformatie te beleven.

Men kan de Leer van de Boeddha in twee delen opsplitsen : het ene is een boel theorie over de dingen zoals ze zijn gezien vanuit het standpunt van de Boeddha; het andere gaat over de praktische methodes om in eigen persoon het geheel van die boeddhistische theorie te beleven en Boeddha's standpunt tot het onze te maken.

De Leer over de dingen-zoals-ze-zijn, de 'theorie', is in alle boeddhistische stromingen dezelfde. De wijze hoe het Boeddhaschap te

verwezenlijken kan verschillend ervaren worden door elke boeddhistische traditie, maar het Boeddhaschap zelf, zoals wij dat allen willen verwezenlijken, is dezelfde gemoedsgesteldheid, ongeacht de manier die we geprobeerd hebben.

De essentie van de boeddhistische Leer ligt expliciet vervat in de Eerste Leerrede uitgesproken door Sakyamuni Buddha en wordt "De Vier Edele Waarheden" genoemd, waarvan de Vierde ons het "Edele Achtvoudige Pad" weergeeft, d.i. de methodiek om de toestand van lijden te overwinnen.

Maar zoals jullie wel weten : het is niet zó gemakkelijk met dit Achtvoudige Pad doorheen het menselijk leven te gaan. Meestal zijn meerdere bestaansvormen noodzakelijk om op dit Pad gevestigd te worden. Daarbij komt natuurlijk ook dat er niet zo heel veel mensen zijn die beslissen het Boeddhaschap te verwerven. Maar iedereen wenst zich een succesvol leven toe, een *being happy*, een bestaan dat ons volkomen voldoening schenkt.

Onze menselijke Boeddha-natuur is immers gehuld in de verwarring van onze menselijke geest die a.h.w. bij bepaling onwetend is. We hebben het gevoel dat we gelukkig zouden kunnen zijn; we beweren zelfs dat we Recht Hebben op Geluk. Maar we beseffen niet waar dit streven naar geluk vandaan komt. Wél hebben we de overtuiging dat we weten hoe we ons gelukkig kunnen maken. Soms zelfs geloven we dat we gelukkig zijn - tot het moment komt dat alles ineens stort. Zo leven we, leven na leven... We verzamelen alle mogelijke menselijke ervaringen en kennissen en kundigheden. En toch kunnen we de pijn, de smart, de onvrede, het jammeren niet vermijden; we kunnen de wereld rondom ons niet veranderen; er zijn altijd zaken waar we geen greep op krijgen. Totdat we ons door het leven vermoeid voelen, vermoeid te leven in deze wereld van samsara. Totdat we de Leer ontmoeten die ons leert hoe we ons kunnen bevrijden van alle problemen. Totdat we besluiten het Boeddhaschap te verwezenlijken.

Wanneer hebben we zo'n gelegenheid ? De gelegenheid voor een mens om de Buddha-Dharma te ontmoeten is erg zeldzaam. Nog zeldzamer is het door de Buddha-Dharma aangegrepen te worden. Het meest zeldzame is de Leer van de Boeddha te volgen door deel te nemen aan sommige boeddhistische praktijken (*gyo*).

Alles is geconditioneerd. Het menselijke lichaam, de menselijke vorm is iets van waarde. Het is een bestaansvorm die voldoende verstand bezit om vragen te stellen over de zin van het eigen bestaan en die ook in staat is er iets over te leren. Het menselijke wezen is ook bekwaam om topt op zekere hoogte zijn passies en instincten te beheersen en te evalueren. De mens kan zichzelf individualiseren en toch tevens te ontdekken dat hij met het hele heelal in wederzijdse relatie staat. Het menselijke wezen is bekwaam te begrijpen dat alles wat gebeurt een oorzaak heeft. En de mens is eveneens bekwaam te ontdekken dat hij beschikt over een vrije wil.

Wat betekent het een vrije wil te hebben ? We zijn immers allemaal gebonden door allerlei omstandigheden en we voelen onszelf eigenlijk slechts zelden vrij. Vrije wil, dat betekent in de eerste plaats de mogelijkheid én de noodzaak beslissingen te nemen. We houden hiervan, we houden daarvan... of niet. We hebben een onafhankelijk karakter of we verkiezen op iemand anders te rekenen. Om 't even wat, we hebben steeds te beslissen. En bovendien zijn we karmisch aansprakelijk voor onze beslissingen. Zelfs wanneer we andermans ideeën involgen, dan is dat onze keuze, dan is dat onze beslissing.

Onze Boeddha-natuur en de mogelijkheid beslissingen te treffen, dat zijn de belangrijkste kenmerken van het menselijk wezen, afgezien van onze fundamentele onwetendheid. Onze Boeddha-natuur en onze vrije wil vormen de basis van ons Boeddha-woorden. Onze Boeddha-natuur wordt vaak vergeleken bij een kostbaar juweel waarvan de arme bedelaar niet weet dat het in de zoom van zijn kleding ingenaaid is. Onze vrije wil is noodzakelijk voor onze evolutie naar het Boeddhaschap.

Volgens de Buddha-Dharma is alles afhankelijk van de karmische wetmatigheid. Zelfs de Boeddha kan niet handelen tegen de Wet van Oorzaak en Gevolg. Om een Boeddha te worden moet elkeen goed beseffen dat het Boeddhaschap bestaat en wat het betekent; men moet beslissen Boeddha te worden en deze beslissing kan niet geforceerd worden. Wanneer iemand wil dat het uiteindelijke doel, het Boeddhaschap, verwezenlijkt wordt, dan moet die iemand ernaar handelen, er positief tegenover staan.

Dat klinkt moeilijk. Het is moeilijk. In 't bijzonder nu is het zo moeilijk dat het praktisch onmogelijk is. Waarom nu ? Omdat we leven in de *Periode van de Verworden Leer*, waarin steeds meer en meer *verwarring in de menselijke geest* ontstaat. De traditie zegt dat er nu geen Boeddha kan geboren worden, dat niemand de Verlichting kan verwezenlijken.

Maar zowat 2.500 jaar geleden, in de Periode van de Volkomen Leer, werd Gautama Sakyamuni geboren. Ook hij had te kiezen : liever dan een machtig wereldheerser te worden, besliste hij voor het Boeddhaschap. En dit geschiedde in overeenstemming met de karmische wetmatigheid. Toch deed hij niet zelf geheel de moeilijke inspanning: hij werd immers geboren vanuit de werking van Hongan, de Voortijdelijke Gelofte. Hongan vertaalde zich voor hem als "Verdiens-te-overdracht". Toen Amida Buddha nog in zijn causale toestand was, d.w.z. dat hij nog geen Boeddha maar een Bodhisattva was, uitte hij het besluit alle wezens te helpen bij het Boeddha worden. Gedurende een onmetelijk lange tijd - vijf maal langer dan elk universum nodig heeft om te ontstaan en weer te verdwijnen - verzamelde hij onmetelijke verdiensten. Hij concretiseerde al deze verdiensten in de Naam (Namu Amida Butsu), die nu werkzaam is als een soort toegang tot de door de Boeddha verzamelde verdiensten. Daarom : Namu Amida Butsu kan ons helpen Boeddha te worden heel wat vlugger dan wij het op eigen houtje zouden kunnen. Wij die geboren zijn in deze Periode van de Verworden Leer worden door de Naam geboren samen met Sakyamuni Buddha.

Voor Shinran Shonin was het belangrijkste gedeelte van de leer-verkondiging door Sakyamuni Buddha de boodschap betreffende het Reine Land, de boodschap hoe men door de *Nembutsu-Poort* het Boeddha-Land, d.i. het Boeddhaschap kan verwezenlijken.

Amida Buddha, in het mateloze, tijdloze verleden, vestigde Hongan. De verdiensten die hij verzameld had bestemde hij voor ons. Hij bracht Sakyamuni ertoe een boodschap over Hongan te verkondigen. In deze zin is Sakyamuni een personificatie van Hongan.

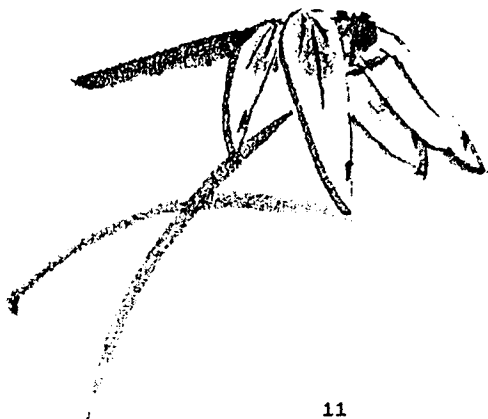
Hongan is in volkomen overeenstemming met de karmische wetmatigheid. De toegang tot Boeddha's verdiensten is de Naam. Wanneer wij de Naam uitspreken, dan is deze roep onze toegang tot de Boeddha. We moeten

natuurlijk voldoende heilzame karmische voorwaarden (*go-en*) scheppen om in ons bestaan de Buddha-Dharma te ontmoeten. Vervolgens moeten we beslissen de Leer te leren, te doorgronden en te beleven. We moeten weten wat we aan het doen zijn. De Naam werkt in ons gemoed. De Naam vormt ons gemoed tot spirituele energie. Op deze wijze worden we stilaan deelachtig aan Boeddha's Wijsheid. Deze deelname werd door Shinran shinjin genoemd. Bovendien manifesteert de Nembutsu de geweldige wereldomvattende Ander-Kracht. Maar zelfs de meest geweldige kracht kan niet werkzaam zijn als wijzelf er geen deel van willen worden.

De Nembutsu werkt als een soort toegang tot Hongan, maar in essentie is de Nembutsu de vorm die de Boeddha aanneemt om met ons in contact te treden. En daarom werkt de Nembutsu niet als een computerprogramma, maar manifesteert hij Boeddha's Wijsheid/Mededogen.

Er is in het heelal geen grotere kracht werkzaam dan de Voortijdelijke Geloofte. Uw Nembutsu is daardoor steeds o.k. ongeacht de begrenzings waarin gij leeft. De Nembutsu is de Kracht, maar zelfs die kracht kan u niet dwingen, ook niet voor uw eigen heil. De Boeddha kan uw leven niet overnemen en beslissen in uw plaats. De Boeddha kan enkel met u zijn Wijsheid/Mededogen delen, maar de beslissing ligt steeds bij u. Want gij beschikt over een vrije wil.

Het ligt allemaal aan uzelf. U hebt uw vrije wil !

Een Antwoord op de Kritiek van het Boeddhisme door Paus Johannes Paulus II

Dr. Kenneth Tanaka

De wrevelige reacties van de boeddhisten op de karikatuur van het Boeddhisme in het boek *Over de Drempel van de Hoop* zijn onverwachts snel en snedig. Ook ik voind zijn uitleg ontgoochelend, in het bijzonder gelet op de positie die de paus inneemt in een wereld waar steeds harder geroepen wordt op een grotere verstandhouding. Sta me toe dat ik kort antwoord op drie van de beweringen van de paus :

1. *"De door de Boeddha ervaren 'verlichting' laat zich herleiden tot de overtuiging dat de wereld slecht is, dat zij de bron is van kwaad en lijden voor de mens."*

De bron van lijden is niet de wereld. Het is veeleer onze persoonlijke gehechtheid die wortelt in begeerte, haat en verdwazing. De wereld zelf is noch positief noch negatief, maar de wereld is *datgene wat ik ervan maak*. "Met mijn geest vorm ik de wereld" zoals de befaamde passage uit Dhammapada luidt. Het Boeddhisme is subjectief en epistemisch van aard, vermits het gegrondvest is op het optimisme dat wij bij machte zijn onze ervaring van de wereld te veranderen. De paus schijnt een meer objectieve of ontologische structuur in het Boeddhisme te willen zien.

De perceptie dat "de wereld slecht is", is, naar ik meen, voor een gedeelte beïnvloed door het falen de betekenis van "lijden" te begrijpen. Het boeddhistische lijden (*dukkha*) is een situatie die dient overwonnen te worden, dan wanneer de christenen de neiging hebben lijden op te vatten als de levensweg van de ware christen. "Lijden" is een deugd. In de Bergrede horen we Jezus zeggen "Gezegend zijn zij die nederig zijn, zij die rechtvaardig zijn, zij die pogen het goede te doen, zij die lijden - zij allen zullen in het Koninkrijk der Hemelen beloond worden." Daardoor is het niet zo erg verrassend dat christenen vaak het Boeddhisme zien als een religie van pessimisme, aangezien "lijden" verschijnt als de eerste waarheid in de basisdoctrine, de Vier Edele Waarheden.

2. *"De vervulling van zo'n onthechting is niet vereniging met God, maar het zogenaamde nirvana, een staat van volmaakte onverschilligheid ten opzichte van de wereld."*

Nirvana betekent beslist geen totale onverschilligheid voor de wereld. "Onverschilligheid" impliceert "apathie" en "veronachtzaming". Wel integendeel : de Boeddha besteedde 45 lange jaren om de Dharma te verkondigen zodat anderen dezelfde vreugde en dezelfde innerlijke vrede van nirvana zouden kunnen deelachtig worden. Volgens sommige moderne onderzoekers zou één van de redenen voor het succes van de vroege boeddhistische gemeenschap juist liggen in het verlangen en de mogelijkheid stevige banden te smeden met de lekenwereld, een eigenschap die men niet aantreft in de vroegere esoterische en elitaire Upanishadische traditie.

In het Mahayana-Boeddhisme offeren de Bodhisattva's hun eigen volkomen verlichting (nirvana) op om anderen bij te staan op de weg naar bevrijding. Overigens ken ik voldoende voorbeelden die verre van onverschilligheid betonen en hun leven wijden aan het welzijn van anderen. Vanzelfsprekend zijn zij niet belust op materialisme, op politiek en dergelijke wereldse bezigheden; maarhetzelfde is waar voor sommige christelijke heiligen die - om Jezus te parafraseren - "in de wereld zijn, maar niet van de wereld."

3. *"De waarheid over God de Schepper van de wereld en over Christus de Heiland is een sterke kracht die een positieve houding ten opzichte van de schepping inspireert en die een onophoudelijke aandrijving verschaft om de wereld te veranderen en te vervolmaken."*

Terwijl ik het eens ben met de opmerking dat de Westerse beschaving inderdaad een actieve drang naar "verandering" en "vervolmaking" aan de dag legt, is het toch bevreemdend dat de paus het Christendom evenals de Griekse filosofische tradities voorstelt als de enige bronnen van wetenschap en technologie. Mijn bestuderen van de westerse beschaving toonde me lange en heftige confrontaties tussen de Kerk en b.v. de Renaissance/Aufklärung-beweging welke inderdaad een krachtig impact had op het wetenschappelijk denken. Was het niet slechts enkele jaren terug dat de Katholieke Kerk ertoe kwam Galilei vergiffenis te schenken voor zijn "onjuiste" manieren ?

Om te besluiten is het toch ongelukkig dat de paus niet verder geraakt is dan de vergissingen van de vroegere westerse voorin-genomendheden ten opzichte van het Boeddhisme. Max Weber, de 19de-eeuwse godsdienstsocioloog die meegeholpen heeft om deze voorin-genomendheden te scheppen, was immers volkomen fout wanneer hij het Boeddhisme etiketteerde als uitsluitend begaan met persoonlijk heil

maar afkerig van betrokkenheid met het welzijn van anderen in de maatschappij.

Anderzijds voel ik me gesterkt door talrijke katholieken die heel wat meer open staan voor Boeddhisme en andere religies. In ditzelfde teken moeten ook wij, boeddhisten, waakzaam zijn ten opzichte van onze eigen bekrompenheid !

(overgenomen uit IBS Newsletter No.57)

Levensgelijkheid in ons Milieu

Shak Koh-Ken

Mangal Munankarmi

Green Life Institution in Nepal

Lang geleden verwezenlijkte de Indische bevolking een subliem denken waarvoor in de wereldgeschiedenis geen precedent is. Dit denken was eigen aan Sakyamuni en bedoeld om de toekomstige chaos in de mens te verhelpen. Dit denken schonk aan de mensheid zowel vrijheid als gelijkheid;

Nadat deze levensbeschouwing naar de Griekse wereld was overgebracht, begon ze aan glans te verliezen. want ze werd verkeerd begrepen door de Griekse denkers die vrijheid en gelijkheid beperkten tot enkel de burgers van de stadstaten, waarbij het lijden van ontelbare slaven werd over het hoofd gezien.

Later verschoof de lichtstraal in Europa van Griekenland naar het Romeinse Keizerrijk, waarin het christendom geleidelijk de macht overnam. Tijdens de middeleeuwen genoten de Europeanen van geen vrijheid in de banden van de katholieke traditie. Later werden ze gedeeltelijk van die druk verlicht door de religieuze revolutie van de Reformatie. Zij verlangden terug naar de liberale maatschappij van de oude Grieken en begonnen de Renaissance om de mensheid te bevrijden, maar zonder te beseffen welke verboden vruchten deze revolutie voor ze zou meebrengen.

Zij schiepen toen het wrede ideaal van de colonisatoren, die vrijuit de oceanen overvoeren en met elkaar een bittere strijd voerden om de nieuwe wereld te veroveren. Het succes van deze colonisatoren bracht de Europeanen samen tot een vernietigende macht die gemakkelijk de kleurlingen kon tot slavernij brengen. Zij voelden zich amper schuldig bij de verovering van elke hoek van de aarde en de onderwerping van de gekleurde rassen. Deze discriminatie veroorzaakte in onze tijd een vreselijk gebrek aan welvaart.

De weelde die uit de kolonies werd gehaald diende om de industriële revolutie te financieren. De steeds versnellende techno-kracht versterkte hun machtsgreep op hun gekoloniseerde gebieden.

Daarop ontstond het kapitalisme dat de macht gebruikte met als principe de vrije mededinging in de moderne maatschappij. Humanisme zowel als menselijke prioriteit tegen een christelijke achtergrond, zo doorslaggevend in de kapitalistische denkwijze, staan nu in een doodlopende steeg. Het humanisme dat de eerste voorrang geeft aan de waardigheid van het mensdom, is nu aan zelfvernietiging toe ten gevolge van de milieu-corruptie.

Die gedachte van menselijke prioriteit is verantwoordelijk voor de bevolkingsexplosie en voor de vernietiging van de natuur; en wij gaan naar de 21ste eeuw toe zonder enige maatregel te overwegen die deze problemen zou kunnen oplossen. Terwijl deze problemen steeds grotere en dreigendere afmetingen aannemen, kan naar dat humanisme gewezen worden als de hoofdbron van vernietiging van het natuurlijke milieu.

Slechts één ideale oplossing in deze chaos : hoe onze ideologie ontwikkelen in de zin van evenwichtige relaties niet enkel in de menselijke maatschappij, maar ook in het natuurlijke milieu.

Daarom vinden wij het noodzakelijk te verklaren dat blanken en kleurlingen gelijk zijn. Ook dat gezonde personen en gehandicapten gelijk zijn. Dat is de droom bij alle volkeren van een gelijk maatschappelijk welzijn. Maar deze theorie van gelijkheid moet verder doorgetrokken worden tot de verhoudingen tussen de mens en de andere wezens. Ofschoon gezegd kan worden dat bergen, lucht en water hetzelfde recht op leven hebben als de mens, blijken we enkel belang te hechten aan de mensheid, waarbij andere wezens verwaarloosd en vernietigd worden. Wat we nodig hebben, waarop we moeten roepen, dat is de bescherming van het gehele milieu

Wanneer we pogen een theorie op te bouwen van gelijkheid op basis van het oosterse en/of het westerse denken, dan zal ons keuzebareik vlug uitgeput zijn. Want heel wat van die theorieën waren en zijn in feite gewijd aan de vernietiging van gelijkheid. Heel wat ervan veroorzaakten oorlogen, andere leidden tot genocide en segregatie.

Als we dat alles overwegen, dan moeten we onze aandacht focaliseren op de boeddhistische Leer, die ons vanuit een lange traditie leert dat alle levens gelijk zijn. Bovendien verhindert ze ons andere

levens te kwetsen of te doden. Zo b.v. hebben boeddhisten nooit in naam van de Boeddha oorlog gevoerd.

Bovendien kunnen we de twee problemen van maatschappelijk welzijn en milieubescherming vergelijken bij de twee wielen van een voertuig, en de boeddhistische opvatting van gelijkheid als de as die de twee wielen verbindt. Hoe trager de wielen zijn, des te langer moet de as zijn.

Totdat de gelijkheid van alle levens wordt benadrukt door de Nembutsu, kunnen we geen maatschappelijk welzijn en geen schoon milieu verwezenlijken.

De Nembutsu is het reciteren van enkele korte woorden "NAMU-AMIDA-BUTSU" : dat is Amida Boeddha's manifestatie om alle levens op gelijke wijze te redden.

Deze tekst, met als hoofding "Nembutsu Message from Nepal", werd verspreid door Green Life Institution in Nepal, c/o Mangal Munankarmi, Suryavinayak 12 - Bhaktapur, Nepal.

Bezoeken

Sedert ons decembern timer zijn er weer héél wat bezoekers in Jikoji geweest. Groepen belangstellenden voor het Boeddhisme, studenten en leerlingen van (hoofdzakelijk katholieke !) instellingen, soms wel drie klassen tegelijk; verenigingen van dames en/of gepensioneerden, alles tezamen een flink timental; maar ook persoonlijkheden van de boeddhistische en/of academische wereld, zoals Prof. D.Gira van het Institut Catholique van Parijs.

Op aanvraag van studenten van de FOREL (Charleroi) brachten we een bezoek aan het Ethnografisch Museum van Antwerpen.

In drie maanden werden een twintigtal lezingen gegeven in heel wat plaatsen en plaatsjes van Vlaanderen : Gent, Antwerpen, Hasselt, Overijse, Kapellen, andere nog. Gelukkig beginnen we te beschikken over een bevoegd team waarmee we de (soms te) talrijke aanvragen aankunnen.

Tempelactiviteiten

Buiten de wekelijkse erediensten kennen we uiteraard de festiviteiten : Joya-E om afscheid te nemen van het oude jaar, Ho-on-Ko als uiting van dankbaarheid voor het ontvangen van de Leer, O-Higan het Lentedevotiefest, Hanamatsuri ons Bloemenfeest (en eindelijk met de mogelijkheid in ons tuintje te zitten !). Maar ook wat triestigere herinneringen: Daniëlles memoriaal op 7 februari, en de crematie te Lochristi van het stoffelijk overschot van de heer Asakura.

Een opvallende nieuwigheid : de tempelschoonmaakdag, een initiatief van Rev.Yuho en waarop een ruime respons gegeven werd. Heel het tempelgebouw werd op 1 mei, feest van de arbeid, van boven tot beneden, van gevel tot tuin schoongemaakt... en het was écht nodig ! Dank aan allen die met zoveel enthousiasme hieraan deelgenomen hebben. Dat we nadien onze Hymne van Dankbaarheid Ondokusan, een tekst van Shinran, gezongen hebben, was dat uit volle borst en uit volle overtuiging.

Zodat de Tempeldag in volle glorie kon gevierd worden ! En spontaan werd meteen besloten zo'n intensieve en collectieve schoonmaak minstens tweemaal per jaar te organiseren.

Met Gotan-E, op 21 mei, werd dan het festiviteitenjaar afgesloten, tot midden augustus waar we onze afgestorvenenen herdenken (O-Bon).

Vorig jaar hebben we tijdens de verlofmaanden juli en augustus de bijeenkomsten van dinsdagavond bij wijze van experiment afgeschaft. Resultaat is dat we dit jaar, op algemene aanvraag, dat niet meer doen : de dinsdagavonden blijven dus doorgaan.

Cursussen

De Jikoji-cursussen hebben hun normale verloop gehad en werden afgesloten : de Iconografie op 31 maart, de Introductie op 12 mei. Dat het een succes was, blijkt uit het feit dat de cursisten geen afscheid konden nemen zonder de verzekering dan er voor volgend seizoen weer wat uit de bus komt. Er is nog niets definitiefs beslist over de materie, maar dat de cursussen doorgaan, dat is zeker.

Ook in de Faculteit voor Vergelijkende Godsdienstwetenschappen te Wilrijk komt het Boeddhisme zoals elk jaar weer aan bod in de vier studieniveaus. Toch is er daar wat vernieuwing : Shitoku draagt een deel van zijn opdrachten over aan Rev. Yuho B. Van Parijs (Boeddhistische Literatuur) en aan K.Haemers (Mythologie); beide zijn M.A. in de Vergelijkende Godsdienstwetenschappen, hebben de nodige bevoegdheden verworven ook bij onze tempelcursussen en bij talrijke lezingen.

In De CUNIC-FOReL te Charleroi zal in '95-'96 eveneens een cursus Boeddhisme gegeven worden door Shitoku.

Herstellingen

Elk huis, elk gebouw, ook 'n tempel, moet onderhouden blijven. Sedert enige tijd bemerkten we een toename van vochtvlekken. Ook enkele onwelkome barsten noodzaakten de ingreep van bouwvakkers.

Geheel het kleine dakje op de 2de etage moest vervangen worden. Dat heeft een diep gat geslagen in onze financiën.

Maar bij de vergaderingen (in januari en maart) van de Raad van Beheer en van de Jaarlijkse Algemene Vergadering, bleek deze situatie toch niet pessimistisch over te komen.

Het "boek van de paus"

Nog steeds blijven er reacties komen over de negatieve uitslatingen van de paus over het Boeddhisme. Wat merkwaardig is: de scherpste kritieken komen vanuit de christelijke kant, zoals b.v. in het Franse katholieke dagblad *La Croix*.

Men zou bijna denken dat het anti-papisme binnenin de kerken van deze omstandigheid een dankbaar gebruik maakt !

Reacties van boeddhistische zijde blijken immers rustiger, minder emotioneel gedragen te zijn. In deze visie hebben we dan ook in dit nummer het "Antwoord" van Dr. K.Tanaka, decaan van het Institute of Buddhist Studies, Berkeley, opgenomen.

De Simpele Weg

Zoals aangekondigd is een nieuwe catalogus verschenen, met de recente nieuwigheden. Vooreerst Shitoku's *De Naam is*

Namu Amida Butsu, op 1 maart voorgesteld in Jikoji.

Een belangrijke nieuwigheid is het uitbrengen van audiocassettes, enerzijds de teksten van lezingen die tijdens de jongste jaren in Jikoji werden gehouden : Boeddhistische Filosofie '91-'92, Boeddhistische Sutra-Literatuur '91-'92, Introductie tot het Boeddhisme '92-'93, Filosofie en Mystiek van het Reine-Land-boeddhisme '92-'93, Boeddhistische Literatuur '93-'94, Jodo-Shinshu na Shinran '93-'94.

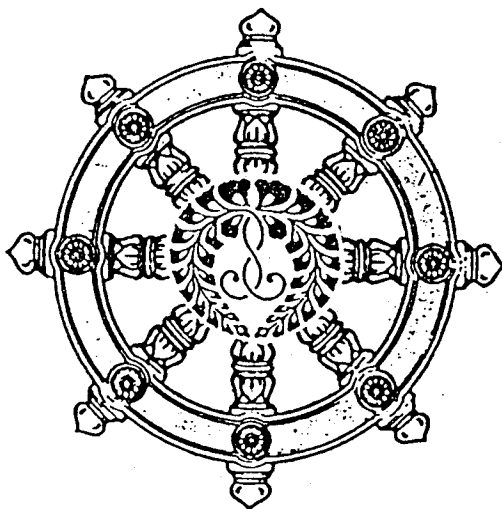
Anderzijds een achttal cassettes met Shinboeddhistische Muziek.

De nieuwe DSW-catalogus ligt ter beschikking in Jikoji, maar kan ook aangevraagd worden hetzij bij het Centrum hetzij op de zetel van De Simpele Weg (Leemputstraat 10, 2600 Berchem).

ROOSTER DER BIJEENKOMSTEN
Zomer 1995

Di	06.06	20u.	Amida-kyo
Di	13.06	20u.	Sambutsuge
Di	20.06	20u.	Juseige
Di	27.06	20u.	Junirai
Di	04.07	20u.	Amida-kyo
Di	11.07	20u.	Sambutsuge
Di	18.07	20u.	Juseige
Di	25.07	20u.	Junirai
Di	01.08	20u.	Amida-kyo
Di	08.08	20u.	Sambutsuge
Di	15.08	10.30	O-BON - Gedachtenis van de Over- ledenenen - Shoshinge
Di	22.08	20u.	Juseige
Di	29.08	20u.	Junirai
Di	05.09	20u.	Amida-kyo
Di	12.09	20u.	Sambutsuge
Di	19.09	20u.	Juseige
Za	23.09	14.30	O-Higan - Herfstfeest - Shoshinge

J I K O J I

Tempel van het Licht van Mededogen

CENTRUM VOOR SHIN-BOEDDHISME v.z.w.
Pretoriastraat 68
2600 Antwerpen-Berchem

Tel. (Sh.A. Peel)	03/218.73.63
Fax	03/281.63.33
Tel. (Y.Br. Van Parijs)	03/281.56.58

Verantwoordelijk uitgever : Sh.A. Peel, Leemputstr. 10, 2600 Antwerpen-Berchem

Overname toegeiaten mits bronvermelding en bewijsexemplaar

Sneldrukkerij Total Copy Service, Herentais